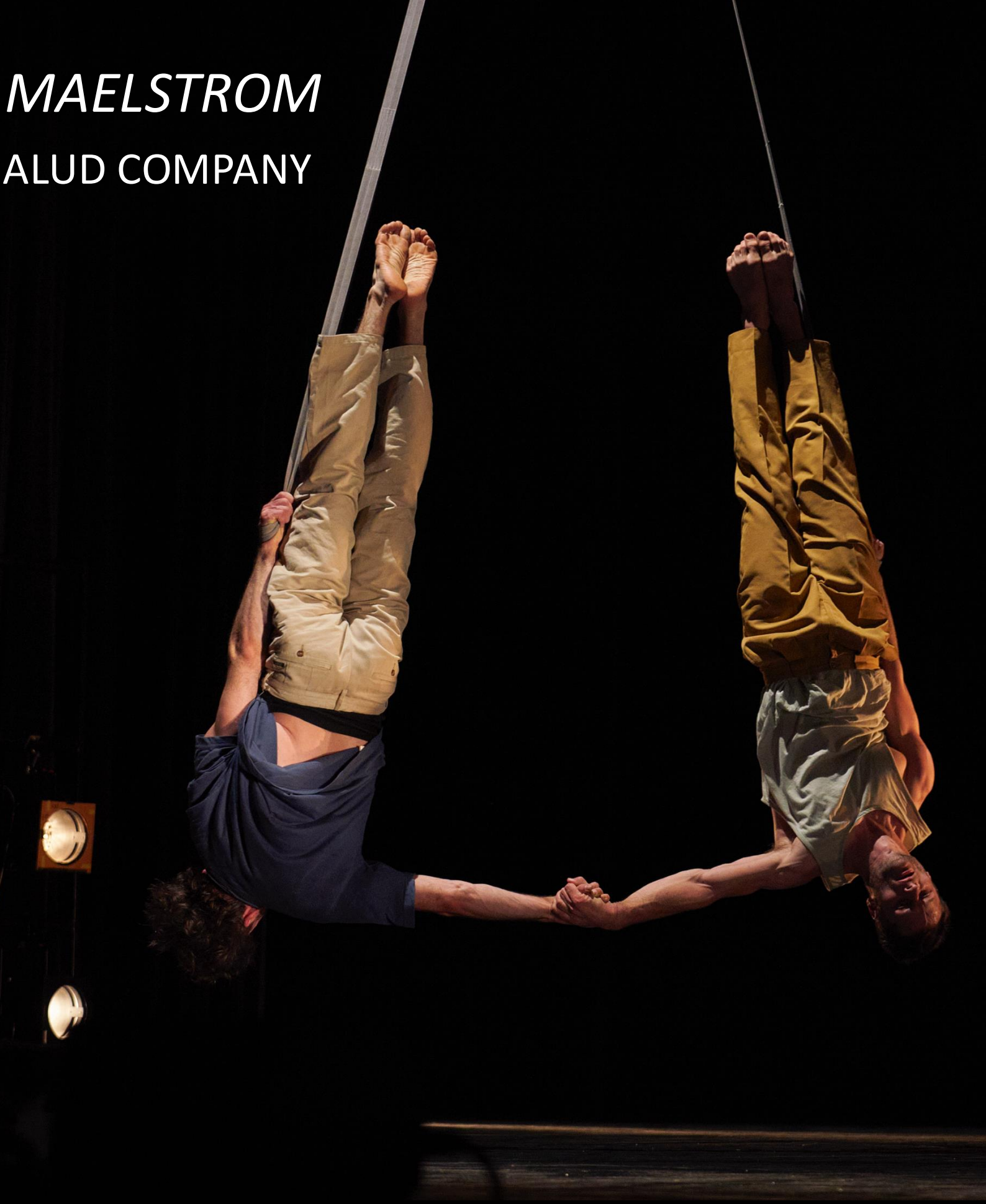
MAELSTROM

ALUD COMPANY

Pedagogisch dossier

Beste leraren en professoren,
Compagnie ALUD heet u en uw klas van harte welkom bij MAELSTROM.
We hebben dit pedagogisch dossier ontworpen als een reeks mogelijke invalshoeken, zodat deze gedeelde ervaring zo aangenaam mogelijk wordt. Door middel van het werk met de lucht straps stellen we vragen bij mannelijkheid, de uitingen en voorstellingen ervan. Onze voorstelling is niet bedoeld om lessen te geven, maar om reflectie en discussie over deze thema's te stimuleren. We hopen dat dit pedagogisch dossier u daarbij zal helpen.

Tot binnenkort!

Samenvatting

ALUD Company
- Daniel
- Seraphim
- De geschiedenis van ALUD

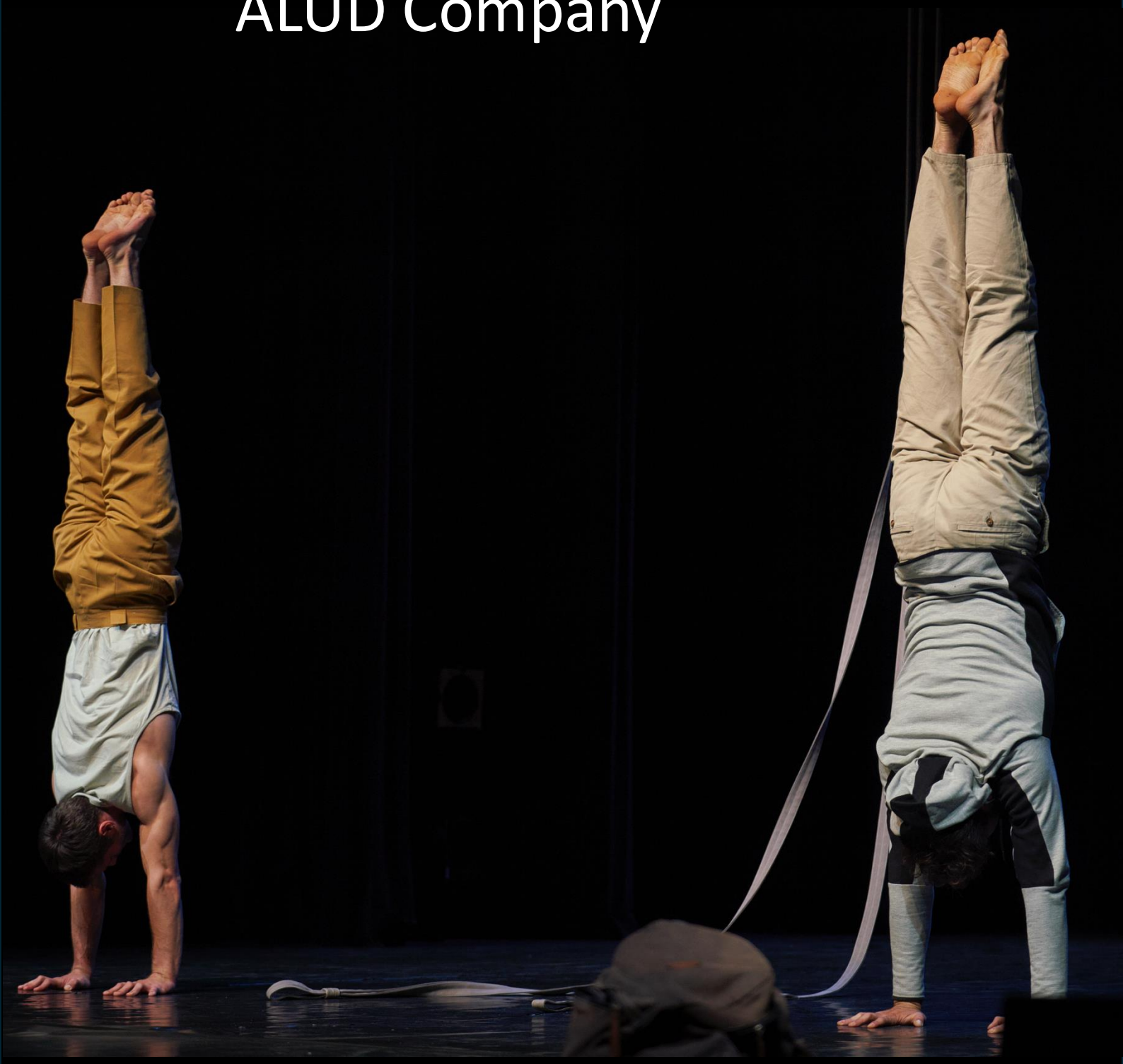
De voorstelling
- Intentieverklaring
- Synopsis
- De creatie van MAELSTROM

Onderzoeksonderwerpen voorafgaand aan de voorstelling
- De geschiedenis van het circus
- Lucht straps

Pedagogische activiteiten
- Genderstereotypen
- Het mannelijke beeld in het collectieve onderbewustzijn
- Vriendschap en nabijheid tussen mannen

Voorbereiding op het nagesprek
- Het uiten van emoties

ALUD Company

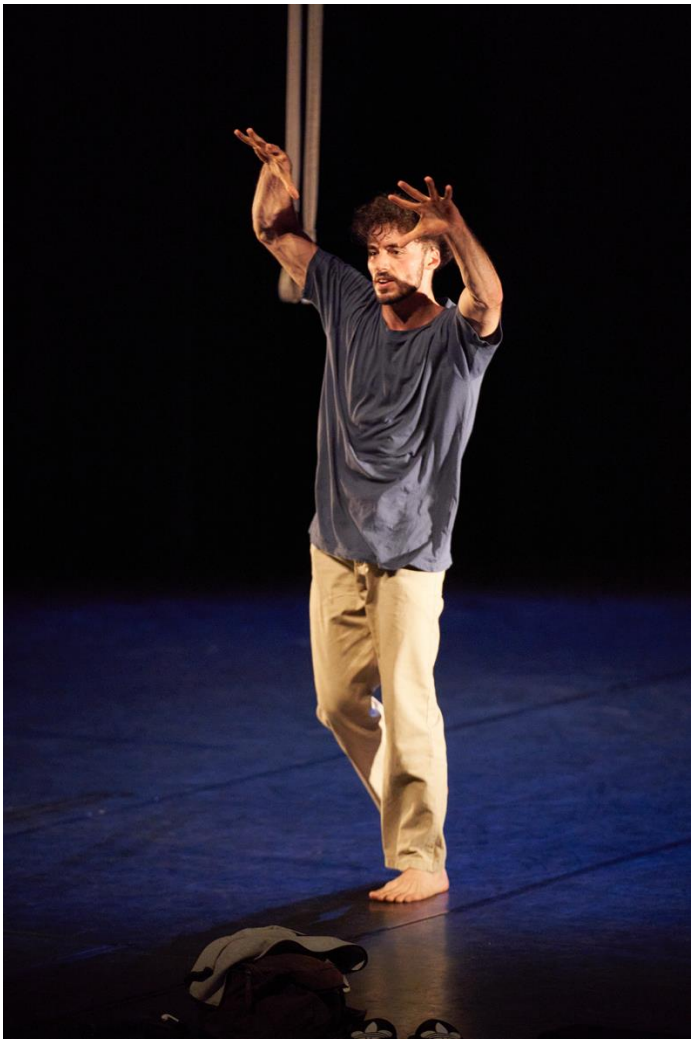

Daniel Fernández López

Dani is geboren in Santander, in het noorden van Spanje. Hij was altijd nieuwsgierig en beoefende taekwondo, parkour, boogschieten en watersporten. Hij leerde piano, gitaar en drums spelen.
Op 19-jarige leeftijd begon hij op eigen houtje met circus, waarna hij in 2017 naar Tilburg (Nederland) verhuisde om een professionele circusopleiding te volgen aan de ACAPA (Academy of Circus and Performance Art).

In 2019 verhuisde hij naar Brussel en begon hij te studeren aan de ÉSAC (École Supérieure des Arts du Cirque), waar hij in juli 2022 zijn bachelordiploma in lucht straps behaalde. Door zijn rijke en gevarieerde achtergrond heeft hij een grote interesse in hoe verschillende disciplines op elkaar kunnen inwerken en elkaar kunnen versterken. Dani verdeelt zijn tijd momenteel tussen zijn werk als circusartiest, lesgeven en reizen. Hij is gepassioneerd door kunst, de wereld en de mensen daarin. Hij is geïnteresseerd in hoe elk artistiek medium het publiek aanspreekt en hoe dit kan worden vertaald naar het circus.

Seraphim Richter

Sera komt uit Midden-Duitsland, vlakbij Frankfurt. Hij begon met circus in 2014, toen hij nog op de middelbare school zat. Hij kreeg een geweldige kans aangeboden: drie jaar lang deel uitmaken van een circusvereniging voor jongeren. Dus begon hij aan het avontuur, met een onmiddellijke wens om zijn kennis te delen. Dat was voor hem de aanleiding om een diploma als gymnastiekcoach van graad C te halen. Sera begon toen met het geven van gymnastiek- en riemlessen aan beginners in zijn circusschool.

Na zijn schooltijd besloot hij van het circus zijn beroep te maken en volgde hij een éénjarige beroepsopleiding aan de Circartiveschool in Duitsland om leraar te worden. Hij vervolgde zijn studie aan de ACAPA, waar hij Dani ontmoette, en studeerde vier jaar circus en podiumkunsten. Tegelijkertijd trad hij op en gaf hij privélessen in verschillende delen van de wereld. Sera is gespecialiseerd in lucht straps, maar doet ook aan lucht hoop, acrobatiek, dans en hand-to-hand. Momenteel werkt hij als freelance artiest en docent.

De geschiedenis van ALUD

Dani en Sera ontmoetten elkaar tijdens hun eerste jaar aan de ACAPA en kwamen elkaar weer tegen nadat ze beiden hun opleiding aan de circusschool hadden afgerond. Hun persoonlijk onderzoek naar riemen sloot goed bij elkaar aan en vanuit deze artistieke verwantschap ontstond in 2023 de Compagnie ALUD. Beiden ontwikkelden een nieuwe taal en stijl voor dit luchtacrobatische apparaat, geïnspireerd door theater, partneracrobatiek en dans.

ALUD is een Spaans woord dat vertaald kan worden als ‘lawine’. Als je het hardop uitspreekt, doet het ook denken aan het Engelse ‘to alude’: ‘insinueren’, ‘iets suggereren’. Deze twee betekenissen zijn duidelijk aanwezig en verweven in hun werk. Dani en Sera brengen namelijk veel energie op het podium en vullen de ruimte met onverwachte wendingen en vormen, maar deze zijn systematisch afgeleid van de momenten die eraan voorafgingen. De ene beweging verwijst naar de volgende, de volgende knipoogt naar de vorige, en beetje bij beetje ontstaat het ritme van de voorstelling. Het volgt geen lineaire vorm, maar ontstaat gaandeweg.

De voorstelling

Intentieverklaring

”Twee mannen ontmoeten elkaar op het podium. Ze raken verstrikt, vaak letterlijk, in een spiraal van speelse, dynamische en betoverende momenten.
Door luchtacrobatiek, partneracrobatiek, dans en fysiek theater te combineren, stelt ALUD Company de clichés over mannelijkheid en kwetsbaarheid ter discussie.
Kom kijken of verbinding ook een plaats heeft in hun verhaal.”

Synopsis

MAELSTROM is een hedendaagse circusvoorstelling die het publiek een luchtig, surrealistisch verhaal biedt waarin de artiesten de conventies van mannelijkheid verkennen door middel van de verschillende manieren waarop ze met elkaar omgaan.

Het verkennen van mannelijkheid in westerse samenlevingen staat centraal in ons project met MAELSTROM. Het is geen lezing en we pretenderen niet een kant-en-klare of perfecte oplossing te bieden, maar een verhaal vol details waarin het publiek zichzelf kan herkennen en zijn eigen ervaringen kan terugvinden, benaderd vanuit een andere invalshoek.

Kortom, het doel is om de reis te laten zien van twee mannen die zowel zichzelf als elkaar verkennen, waarbij ze zowel speelse als emotioneel geladen momenten doormaken en veel nieuwe, dynamische en fascinerende manieren vinden om circus te beoefenen.

De creatie van *MAELSTROM*

De première van MAELSTROM op 13 april 2025 op het MAD Festival markeert het eerste hoogtepunt van ons werk. Naast ons onderzoek naar beweging en karakter, dat centraal staat in ons werk met riemen, wilden we meer te weten komen over de verschillende conventies van mannelijkheid. We bestudeerden de geschiedenis van representaties, de personages in de podiumkunsten, hun eigenschappen en gebaren. We hebben ook rondgevraagd: wat is mannelijkheid eigenlijk? Een verantwoordelijkheid of een doel? Een kracht of een zwakte? Uitsluiting en apathie of inclusie en gevoeligheid? Is het dit alles tegelijk, of gewoon een betekenisloos label? De antwoorden kwamen snel en waren vaak tegenstrijdig, maar wezen allemaal op één ding: vandaag de dag verheerlijken veel definities van wat een man zou moeten zijn de eenzaamheid en verwaarlozen zij onze behoefte aan vriendschap, gemeenschap en emotionele expressie. Als twee mensen op het podium die zichzelf als mannen identificeren, is dit het kader van waaruit we willen spreken.

Dus hebben we gekeken hoe we deze kennis konden gebruiken in onze dramaturgie, hoe we deze konden samenvoegen tot een verhaal dat zowel grappig als ontroerend zou zijn voor het publiek, en waarin we verschillende betekenislagen konden aanbrengen via onze media.

Kortom, we hebben een reis gecreëerd voor twee personages die rijke en gevarieerde momenten zullen beleven, zichzelf zullen vinden en elkaar zullen leren kennen. Ze gaan hierbij van vrolijk gelach naar zware stiltes vol vervreemding, van geweld en een flinke dosis opschepperij naar zachtaardigheid en zorgzaamheid. We willen dat het publiek meegesleept wordt in deze maalstroom, dat het plezier heeft, verrukt is, ontroerd wordt, herinneringen herbeleeft en nieuwe perspectieven op mannelijkheid ontdekt. Want dit is een onderwerp dat niet alleen de helft van de bevolking aangaat, maar eigenlijk iedereen. Met deze voorstelling hopen we een diversiteit aan standpunten te bieden en het publiek aan te moedigen om hun zekerheden in vraag te stellen.

Onderzoeksonderwerpen voorafgaand aan de voorstelling

De geschiedenis van het circus:
1. het begin

De vroegste vormen van wat we 'circus' zouden kunnen noemen, gaan terug tot het oude China en Egypte, tussen de 4e en 5e eeuw voor Christus. In Griekenland traden acrobaten en dierentrainers voornamelijk in de straten en pleinen, terwijl rondreizende menagerieën in de 2e eeuw voor Christus door Italië trokken. Het was in Rome dat de term 'circus' echt in gebruik kwam, ook al verwijst het op het eerste zicht naar een gebouw en een soort voorstelling die heel anders zijn dan ons huidige circus. De circuswedstrijden werden echter ingeleid door een fanfare, een parade en humoristische sketches. Hier vond je handbalancers, acrobaten en publieksentertainers die het publiek aan het lachen moesten brengen met komische acts gebaseerd op valpartijen en mislukte trucs.

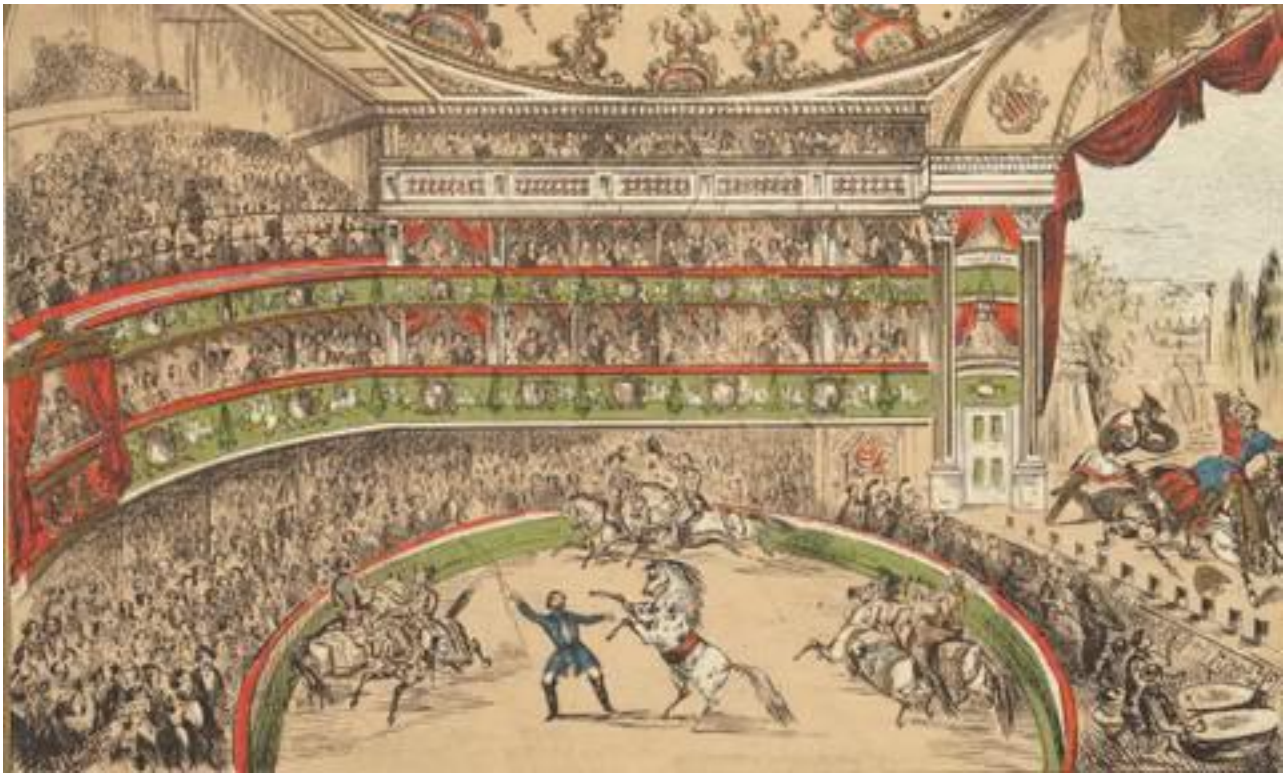
Jongleren en acrobatische dans, Graf van Khnumhotep IV, begraafplaats van Beni-Hassan, Egypte:
https://bunny-wp-pullzone-kzglatp0ll.b-cdn.net/wp-content/uploads/2020/09/4127122259_e1b3815209_o.jpg

Mozaïek van de Circus Spelen, 2e eeuw, Lyon, Musée Lugdunum :
https://lugdunum.grandlyon.com/Oeuvre/14016-Mosaique-des-Jeux-du-cirque

Het Romeinse circus richt zich ook op het demonstreren van de beheersing van paarden, zowel tijdens wagenrennen als wanneer ruiters voorbij galopperen terwijl ze op hun paarden staan.

Waarschijnlijk voor het eerst in de geschiedenis bracht een feestelijk evenement al deze disciplines samen op dezelfde plek, op hetzelfde moment. Deze shows overleefden de val van het Romeinse Rijk dankzij groepen acrobaten en artiesten, meestal van Italiaanse afkomst, die optraden op kermissen of gewoon in de openbare ruimte, waar mensen langskwamen en samenkwamen: drukke straten, kerkpleinen en zelfs enkele kleine theaters. Het spektakel is nooit ver weg, of het nu gaat om het tentoonstellen van de bovenmenselijke fysieke vaardigheden van een acrobaat, de behendigheid van een jongleur, de getemde woestheid van een beest of de abnormaliteit (begrepen als iets dat de norm tart) van een misvormd lichaam. De voorstelling moet de aandacht trekken van de voorbijganger, die tussen de kraampjes ronddwaalt en wiens aandacht voortdurend kan worden afgeleid door wat hij of zij ziet, hoort of ruikt.

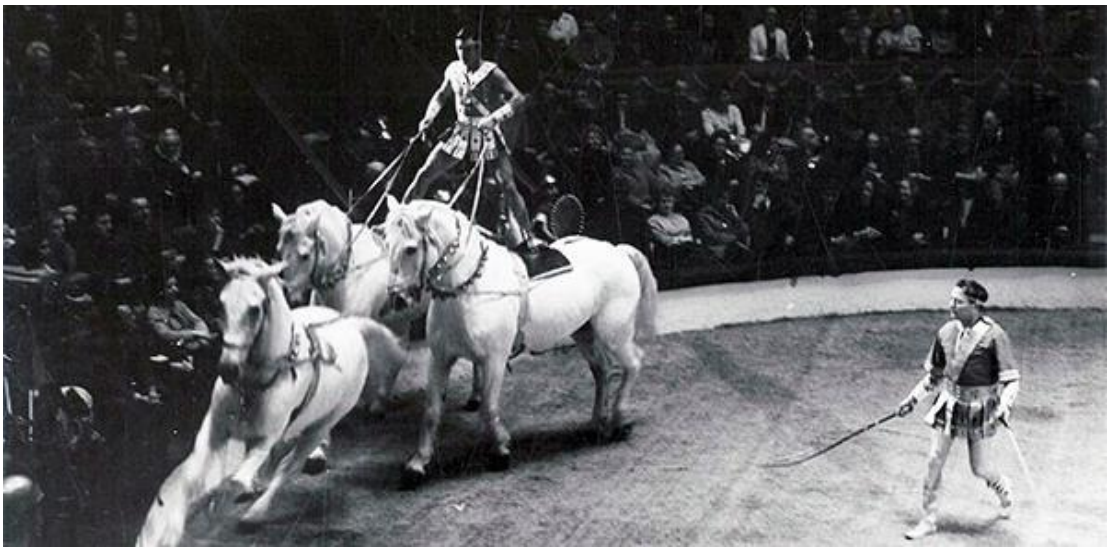
Astley's Royal Amphitheatre, onbekende kunstenaar, Victoria and Albert Museum : https://www.vam.ac.uk/articles/the-story-of-circus?srsltid=AfmBOopviNau5yW8hXn1rFc8IkrCmYp4KDo1Bl6BzpaO903PdJC3JA3R#slideshow=586133815&slide=0

Reizende gezelschappen bleven door Europa trekken tot in de moderne tijd, toen het circus volgens de meeste studies een volwaardige discipline werd. Het vond zijn oorsprong in de paardrijkunst, die al in de jaren 1770 werd beoefend in het amfitheater van de beroemde ruiter Astley in Londen. Aan het einde van de 18e eeuw openden in Parijs de eerste permanente gebouwen hun deuren, gekenmerkt door hun cirkelvormige vorm, overgenomen van Astley. Pas met de oprichting van het Cirque Napoléon (nu het Cirque d'Hiver) in 1852, werden de disciplines van de kermiskunst gecombineerd met paardendressuur. In de loop van de tijd kwam daar gymnastiek bij, gevolgd door luchtacrobatiek, fietsen en eenwielers.

2. Traditioneel circus

De eerste grote circusfamilies ontstonden aan het begin van de 19e eeuw. De Bouglione, Bailey, Ringling Brothers en anderen namen geleidelijk de circustent over. Deze grote families vormden de basis van wat achteraf het traditionele circus zou worden genoemd. Het wordt gekenmerkt door zijn dramaturgie, opgedeeld in acts, begeleid door een koperorkest.

Sommige acts zijn verplicht, zoals de clown, de paardenshow of de training van wilde dieren, terwijl andere al dan niet aanwezig kunnen zijn (luchtacrobatiek, olifanten, fietsen, enz.).

Emilien Bouglione, Musée Alain Frère : https://www.museeducirquealainfrere.com/Les_Grandes_Familles/La_Famille_Bouglione/La_Famille_Bouglione.html

Charles-William Ilès, clown, en Little Walter (Alexandre Ulrich), auguste : https://expositions.bnf.fr/cnac/grand/cir_273Z.htm

Elke act bouwt op naar een crescendo van emoties, met als hoogtepunt een zeer virtuoze uitvoering. Dit creëert een spanning die pas wordt opgeheven wanneer de act succesvol is en het publiek applaudisseert. Circus speelt ook in op emotionele contrasten dankzij de manier waarop de acts zijn geordend. In de loop van de avond onderbreken Monsieur Loyal of de clown(s) de acts. Ze vermaken het publiek tijdens het op- en afbouwen van de apparatuur en dienen ze als inleiding en afsluiting van de show, waarbij ze herinneren aan de rode draad. Ook België speelde een rol in de ontwikkeling van het traditionele circus. Ferdinand Beert richtte in 1873 het circus Fernando op in Parijs. Aan de andere kant van de grens schreef de dynastie Dedessus le Moustier circusgeschiedenis. Marie-Célestine was de eerste van de familie die bij het circus kwam, waarna haar zoon Alphonse in 1876 het Cirque Moustier oprichtte.

3. De crisis van het traditionele circus en de opkomst van het Nieuwe Circus

Na de Tweede Wereldoorlog maakte het traditionele Franse circus een ernstige financiële crisis door. Het kwam onder toezicht van het Franse Ministerie van Cultuur (voorheen viel het gedeeltelijk onder het Ministerie van Landbouw) en moest zich aanpassen aan het cultuurbeleid dat al voor de andere kunsten gold. Gaandeweg werd er steeds meer onderscheid gemaakt tussen 'traditioneel circus' en 'nieuw circus', wat in het voordeel was van de nieuwe generatie circusartiesten. Concreet leidde dit tot verschillen in behandeling en erkenning, subsidies en promotie, opleiding en distributie.

Metal Clown, Archaos Company (Nouveau Cirque) : https://documentation.artcena.fr/Default/doc/SYRACUSE/89707/archaos-metal-clown?_lg=fr-FR

Traditionele Belgische circussen kwamen rond dezelfde tijd als hun Franse collega's in moeilijkheden. Vanaf de jaren zestig werd het leven op de weg bemoeilijkt door nieuwe regelgeving, terwijl subsidies steeds schaarser werden voor een kunstvorm die steeds meer als louter amusement werd beschouwd. Bij gebrek aan erkenning en middelen sloten veel circussen definitief hun deuren.

De generatie van het Nouveau Cirque betrad het toneel in de nasleep van mei 1968. Deze artiesten, die vaak een theaterachtergrond hadden en over een groot cultureel kapitaal beschikten, richtten zich aanvankelijk op straatoptredens en wilden hun kunst voor iedereen toegankelijk maken. Hoewel ze geen verenigde groep vormden, geen manifest hadden en niet de bedoeling hadden om circusfamilies te degraderen, werden ze toch de ongewilde belichaming van het cultuurbeleid dat door het ministerie werd bepleit. Ze waren vaak autodidact of opgeleid door circusfamilies en combineerden verschillende kunstvormen in hun voorstellingen.

4. Contemporary Circus

Vincent Wauters, Cirque du Trottoir, 1984 : https://www.facebook.com/ecbru.be/posts/en-1984-le-cirque-du-trottoir-la-première-troupe-arts-du-cirque-et-de-la-rue-bel/2823503771009799/

De jaren 70 in België werden gekenmerkt door de ontwikkeling van het Nieuwe Circus, met name met het Cirque du Trottoir. Tegelijkertijd kwam de kwestie van overdracht en onderwijs naar voren, en in 1981 werd in Brussel de École sans filet opgericht. Deze eerste poging leidde tot de oprichting van de ÉNAC (École Nationale des Arts du Cirque), die in 1999 de ÉSAC werd en geavanceerde opleidingen in circuskunsten aanbood.

Ook in Frankrijk werd het circus geïnstitutionaliseerd met de oprichting van professionele scholen, eerst die van Annie Fratellini, daarna die van het CNAC en het Lido. De voorstelling “Le Cri du caméléon”, die in 1996 werd opgevoerd door de 7e afstudeerklas van het CNAC, was een keerpunt in de geschiedenis van het circus in Frankrijk. Sommigen zien het zelfs als de symbolische geboorte van het hedendaagse circus.

Het hedendaagse circus wordt gekenmerkt door een werk rond de circusvorm zelf, terwijl de circusartiesten van het Nouveau Cirque zich tot deze kunstvorm wendden omdat ze hen in staat stelde hun artistieke visie op de wereld uit te drukken. Het hedendaagse circus onderscheidt zich dus in de eerste plaats door zijn reflexieve aspect. Net als het Nouveau Cirque geeft het hedendaagse circus echter een prominente plaats aan theatraliteit in zijn dramaturgie en integreert het talen uit verschillende kunsten om zijn eigen taal te verrijken.

Le Cri du Caméléon, Joseph Nadj en de 7de afstudeerklas van CNAC : https://josefnadj.com/le-cri-du-cameleon/

Lucht straps

De banden bestaan uit twee stroken stof van natuurlijke, synthetische of gemengde vezels. De banden die Dani en Sera gebruiken, hebben aan elk uiteinde een lus, zodat ze om de pols of polsen kunnen worden geregen (met één of twee handen). Afhankelijk van de lengte van de lussen kunnen de banden ook voor andere grepen worden gebruikt, zoals ellebogen, oksels, enkels of knieën.

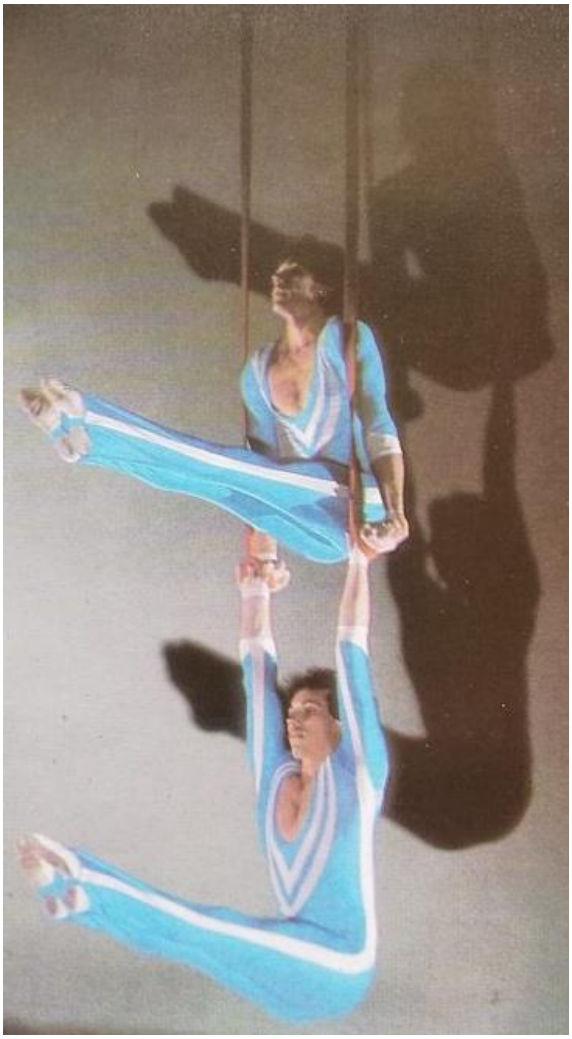
Eén riem in elke hand

Twee riemen in één hand

De vroegst bekende uitvoeringen dateren uit het 17e- eeuwse China. Het waren voornamelijk demonstraties van kracht, wat ook in latere strapshows een belangrijk aspect zou blijven. Bepaalde figuren uit de gymnastiekringen werden overgenomen in de straps.

Valery en Yury Panteleenko hebben hun stempel gedrukt op deze discipline toen ze optraden tijdens de sluitingsceremonie van de Olympische Spelen van 1980 in Moskou. Hun act is vrij representatief voor het zeer mannelijke karakter van de riemen: een man treedt solo op of in een duet met een andere man; hij is de basis in een gemengd duet. Recent onderzoek wijst echter in nieuwe richtingen. Zo richtte Kasper Holm, student aan het CNAC in 2011, zijn werk op bewegingen zeer dicht bij de grond. ALUD Company probeert dit toestel, dat vooral wordt geassocieerd met mannelijkheid, te gebruiken om kwesties van mannelijke dominantie en representaties van mannelijkheid aan te pakken.

Valery en Yury Panteleenko, 1986, ansichtkaart, Планета editions

Pedagogische activiteiten

Activiteit 1: genderstereotypen

Instructies:

De onderstaande tabel groepeert verschillende karaktereigenschappen, activiteiten en fysieke kenmerken. Ze staan in willekeurige volgorde.

Laten we eens kijken hoe de leerlingen of studenten ze spontaan classificeren in maximaal 10 minuten.

Verdeel de klas in 2 groepen:

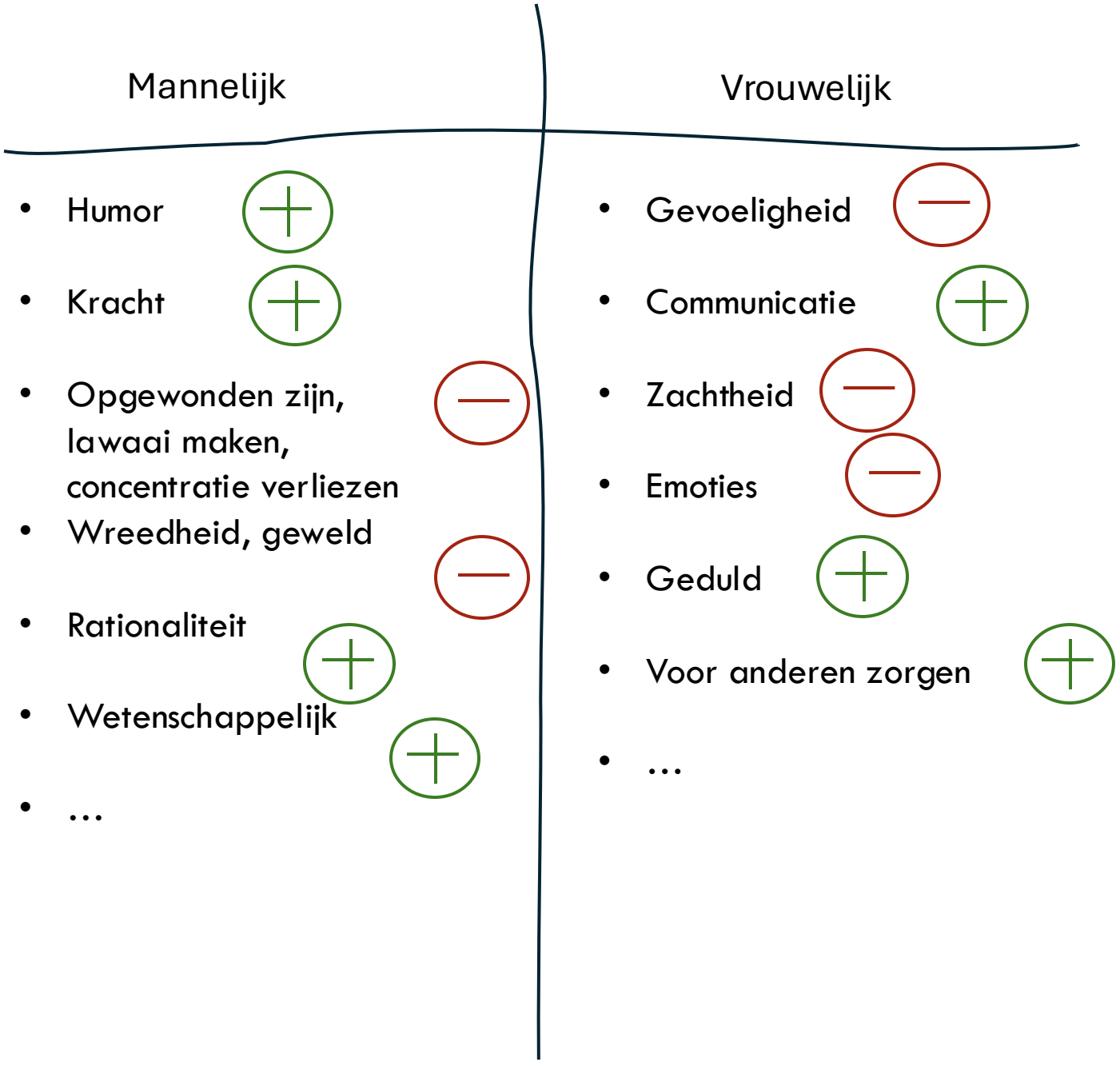
1. De eerste groep sorteert de woorden op de volgende lijst in twee kolommen, naargelang ze positief of negatief zijn.
2. De tweede groep sorteert de woorden naargelang het geslacht dat ze oproepen: een kolom voor mannen/jongens en een kolom voor vrouwen/meisjes.

Gevoeligheid	Humor	Communicatie	Kracht	Zachtheid
Opgewonden zijn, lawaai maken, concentratie verliezen	Wreedheid, geweld	Impulsiviteit	Emoties	Geduld
Het huis onderhouden	Discretie, verlegenheid	Make-up	Rationaliteit	Rust
Risico's nemen, graag risico's nemen	Anderen gezelschap houden	Empathie	Initiatieven nemen	Moed
Charisma	Slank lichaam	Kalmte	Voor anderen zorgen	Leiding geven, bevelen geven
Competitieve geest	Wetenschap-pelijk	Vechten	Zorgen voor kinderen	Leergierig
Breekbaarheid	Vriendelijkheid	Literaire geest	Sport, bodybuilding	Ernstig

Als de tijd om is, schrijf je de ranglijst van groep 2 (mannen/vrouwen) op het bord. Schrijf vervolgens een '+' of een '-' voor elk woord, afhankelijk van de classificatie van de eerste groep.

Start een discussie met de leden van de twee groepen: welke kolom heeft meer positieve punten? Meer negatieve punten? Waarom is een bepaalde eigenschap positief of negatief? Zou dat ook het geval zijn als het om het andere geslacht ging? Is het uitsluitend positief of negatief? Waarom wordt een andere eigenschap geassocieerd met vrouwen/mannen? Is het alleen specifiek voor dit geslacht?

Hier is een voorbeeld van hoe het er uiteindelijk uit zou kunnen zien:

Activiteit 2: Het mannelijke beeld in het collectieve onbewustzijn

We stellen twee activiteiten voor om dit thema aan te pakken en de referenties waar Compagnie ALUD zich op baseert voor MAELSTROM. Ze zijn bedoeld om de discussie over onze visie op mannelijkheid te stimuleren.

Optie 1 : De held in kunst en popcultuur

Heracles doodt de Nemeïsche leeuw, 520-500 BC: https://www.britishmuseum.org/collection/object/G_1839-1109-2?selectedImageId=320616001

De held uit de oudheid (Griekenland en Rome) is vanaf zijn geboorte een uitzonderlijk wezen, uitverkoren door de goden. Hij is sterfelijk, maar door zijn daden verdient hij een plaats in het collectieve geheugen en krijgt hij erkenning. Hij is meer dan een mens, maar minder dan een god, en bevindt zich op het kruispunt van beide. Bepaalde grote namen zijn vandaag de dag nog steeds beroemd, zoals Heracles, Perseus, Achilles, Odysseus, Hector, Theseus... Vooral in de werken van Homerus streven helden het ideaal van de dood op het slagveld na: *kalòs thánatos*.

Het zijn krijgshelden die vechten voor hun stad (in de *Ilias*) of om het evenwicht in de wereld te herstellen (Heracles, Theseus, Perseus, die de wereld van monsters zuiveren). Kortom, zij zijn de bewakers van de wereldorde en de beschaving.
Het mannelijke naakt in de Griekse oudheid is de weergave van een perfect, geïdealiseerd lichaam, dat de fysieke uitdrukking is van moraliteit: het gaat hier niet om verlangen of erotiek. Een mooi lichaam wordt afgebeeld als het beeld van een mooie ziel. Sporters, krijgers en mythische figuren staan in de schijnwerpers.

Marmeren kopie van Myron's *Discobolus* (bronze of the 5th century BC, lost): https://www.britishmuseum.org/collection/object/G_1805-0703-43

Auguste de Prima Porta, tussen 14 v.Chr. en 37 n.Chr., Vaticaanse Musea

Ook in de Grieks-Latijnse oudheid was er een speciale plaats voor heersers. Keizer Augustus (63 v.Chr. - 14 n.Chr.), die politieke, religieuze en militaire macht verenigde en een grote vereniger en vredestichter was, werd verheven tot god en zelfs aanbeden. Voor hem had Alexander de Grote (356 - 323 v.Chr.) al een legende opgebouwd. Als leerling van Aristoteles werd hij op 20-jarige leeftijd koning en begon hij vanuit zijn geboorteland Macedonië aan een immense veroveringstocht. Alexander had veel kenmerken van de Griekse helden: hij was intelligent, een strateeg, fysiek sterk, dapper en een verleider, maar hij was ook impulsief, snel geneigd tot excessen en een drinker.

De middeleeuwse held erfde gedeeltelijk de kenmerken van de oude krijgsheld, getint met het christendom. Hij vervulde Gods wil en diende als bemiddelaar tussen mensen en God. Heiligen en dappere ridders waren in de middeleeuwen vereerde figuren.

Sint-Joris en Sint-Maarten behoren tot de populairste heiligen. Ze staan symbool voor de strijd tussen goed en kwaad, mededogen, vroomheid, moed en geloof. Sint-Joris is beroemd omdat hij de draak versloeg die een dorp terroriseerde en jonge mannen en vrouwen verslond. Sint-Maarten deelde zijn mantel met een arme man toen hij nog lid was van het Romeinse leger. De onwankelbare vastberadenheid van de heiligen in het aangezicht van het martelaarschap getuigt van hun oprechte geloof.

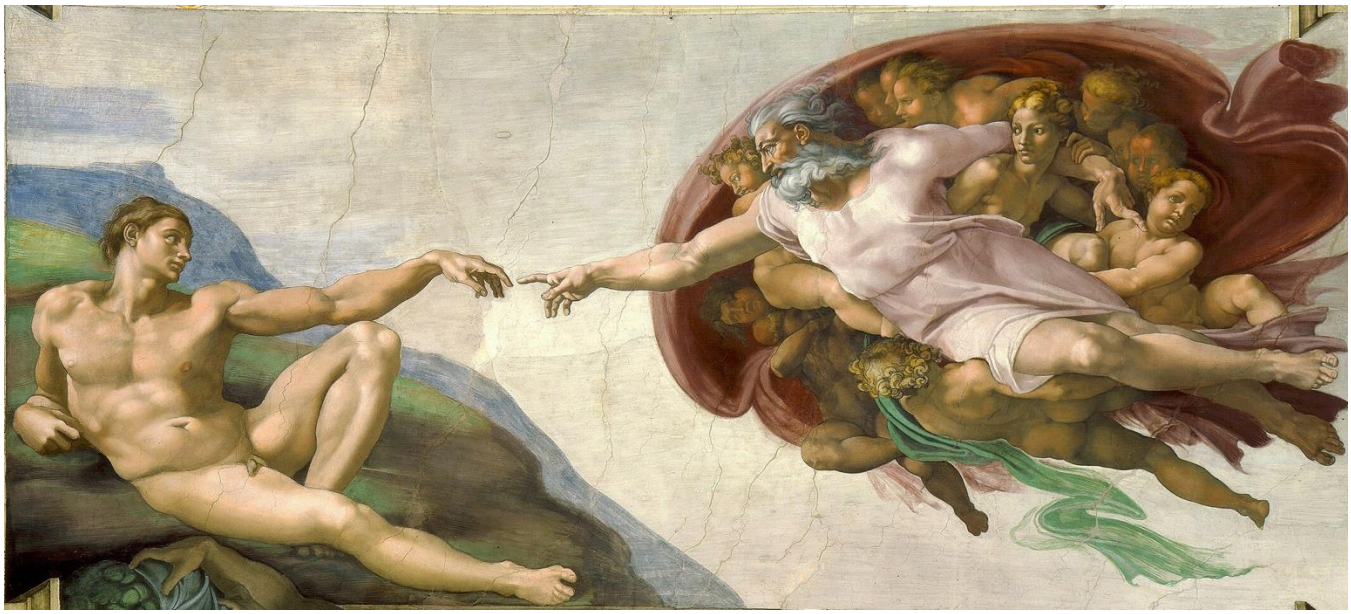
Saint George, miniatuur uit de *Legenda Aurea*, 1382

Illuminatie, *Perceval, het verhaal van de Graal*, manuscript uit de 14e eeuw, BNF

Van hun kant belichamen dappere ridders zoals Roland en de ridders van de Ronde Tafel loyaliteit aan de vorst, eer, militaire kracht, moed en vroomheid. Ze vechten voor religieuze doelen, zoals de Kruisvaarders die naar Jeruzalem trokken, en verspreiden het feodale model en het christendom.

Karel de Grote, die in 800 tot koning van Frankrijk werd gekroond, omarmde deze waarden en werd tijdens zijn leven als een held beschouwd. Hij combineerde militaire macht, toewijding aan de kerk en bescherming van het pausdom, terwijl hij ook de rol van vereniger en wetgever vervulde. De grens tussen feit en mythe was vaag: zo heeft het nageslacht Arthur, een echte koning uit de 6e eeuw, bijna mythisch gemaakt, mede geholpen door de roman van Chrétien de Troyes.

De schepping van Adam, plafond van de Sixtijnse Kapel, Michelangelo, 1508-1512

<u>In de 16e en 17e eeuw</u> ontstond het beeld van de minnaar en krijgsheld (zoals Tancred) en kwam er een hernieuwde fascinatie voor de oude Griekse kunst en haar figuren, die werden aangepast aan zowel de sacrale als seculiere schilderkunst. Aan het begin van de 17e eeuw was de held een man van eer, edelmoedig, een bekwaam strateeg en veroveraar. De middeleeuwse figuur El Cid werd door Corneille nieuw leven ingeblazen, terwijl legerofficieren, zoals Le Grand Condé in Frankrijk, op een voetstuk werden geplaatst. In 1643, tijdens de Slag bij Rocroi, leidde deze 21-jarige generaal het leger tegen de Spanjaarden en behaalde de overwinning.

Op de grens van **de 17e en 18e eeuw** concentreerde Lodewijk XIV het heldendom in zijn eigen persoon. Hij was gedurende het grootste deel van zijn regering een krijgsheer en profileerde zichzelf als de Zon. Hij bouwde Versailles om zijn imago te vieren en controle uit te oefenen over het hof. Als absoluut vorst onderwierp hij de edelen aan zijn regels na de Fronde (een opstand van de edelen die hem bijna van de troon had gestoten). Lodewijk XIV eiste alle glorie voor zichzelf op en liet geen ruimte voor andere figuren om hem te overschaduwen: zo liet hij bijvoorbeeld Fouquet gevangenzetten, wiens groeiende invloed hem zorgen begon te baren. Met Lodewijk XIV op de troon kon er maar één Zon zijn.

Louis XIV op een paard , René Antoine Houasse, 1674

Vercingetorix werpt zijn wapens neer aan de voeten van Julius Caesar,
Lionel Royer, 1899, Musée Crozatier

De Franse Revolutie zocht seculiere helden die niet met de monarchie verbonden waren. Een van de figuren die naar voren kwam was Vercingetorix. Hij verscheen als een dappere verslagen krijger die de volkeren verenigde tegen de Romeinse onderdrukking. Hij bleef een verbindende figuur in de verschillende republieken die elkaar opvolgden en droomde graag over een gemeenschappelijke Gallische voorouder voor het Franse volk.

Napoleon steekt de Alpen over, Jacques-Louis David, 1801

De 19e eeuw versterkte het beeld van de sterke, veroverende man en militaire leider nog verder, met name door de opkomst van Napoleon I. Hij maakte naam door de territoriale uitbreiding die hij tijdens zijn vele oorlogen bereikte, waarbij hij vertrouwde op zijn strategische geest. Toen hij eenmaal keizer was geworden, bevestigde Napoleon zijn superioriteit ten opzichte van de kerk (hij kroonde zichzelf) en creëerde hij tijdens zijn leven zijn eigen mythologie.

In de 19e eeuw kwam de romantische held op. Doordrongen van een sterk gevoel van eenzaamheid en symbool van de cultus van het zelf, zocht hij harmonie in zichzelf en tussen zichzelf en het universum/de natuur. De romantische held wordt gekenmerkt door zijn aspiratie, die zowel een zoektocht naar een gedroomde toekomst is als een nostalgie naar een geïdealiseerd verleden (bijvoorbeeld een fascinatie voor ruïnes). De held wordt geconfronteerd met het sublieme: hij ervaart iets groots dat zijn begrip te boven gaat, dat hij niet kan bevatten, en ervaart zo zijn eigen eindigheid.

Wandelaar boven de mistige zee, Caspar David Friedrich, 1818, Kunsthalle van Hamburg

Jean Valjean, Brion, 1866

Hij is vaak een buitenstaander, afkomstig uit een bescheiden milieu, of in ieder geval niet van adel, die worstelt met het lot en niet noodzakelijkerwijs zegeviert. Hij is een personage dat verscheurd wordt door een of meer dilemma's, uitzonderlijk, verleidelijk, moedig en gevoelig, en dat een symbool van rebellie kan worden.

Tegenwoordig zijn de codes van heldendom terug te vinden in de popcultuur, met name in de vorm van superhelden, goede figuren die strijden tegen antagonisten met kwade bedoelingen. Superhelden vechten voor wereldwijd evenwicht, tegen chaos en voor gerechtigheid. Ze hebben vaak een fysiek kenmerk dat hen door het lot is gegeven (bij hun geboorte of na een ongeluk): ze zijn voorbestemd om uitzonderlijk te zijn en zich te onderscheiden door hun daden. Fysieke kracht, gevechtsstrategie, charme, rechtvaardigheid, loyaliteit en de verdediging van de moraal zijn allemaal kenmerken die zijn overgenomen van helden uit het verleden. Bovendien handelen superhelden in vermomming of hebben ze een dubbele identiteit. Ze tonen zelfopoffering en nederigheid door de mensheid niet te redden voor persoonlijke glorie. Ze beschouwen zichzelf niet als goden of meesters van de wereld.

Cristiano Ronaldo, 2018, Real Madrid won de Champions League

Tot slot worden atleten vandaag de dag nog steeds als helden gezien. Hun fysieke prestaties worden bewonderd en we hebben de neiging om hen te vereren of als bovenmenselijk te beschouwen.

Usain Bolt, Olympische Spelen van Londen 2012, won op de 100m

Optie 2 : Vrouwenwerk of mannenwerk?

Instructies:

Beantwoord het volgende raadsel:

Een vader en zijn zoon waren betrokken bij een auto-ongeluk, waarbij de vader omkwam. De ambulance bracht de zoon naar het ziekenhuis. Hij moest onmiddellijk geopereerd worden. In de operatiekamer kwam een chirurg binnen, keek naar de jongen en zei: "Ik kan hem niet opereren, hij is mijn zoon!" Wie is de dokter?

Antwoord: De chirurg is de moeder van de jongen.

Start de discussie op basis van de gegeven antwoorden en hoelang de leerlingen/studenten erover hebben gedaan om het antwoord te vinden. Welke banen beschouwen zij als mannenbanen? En vrouwenbanen? En waarom? Bestaat er zoiets als een mannen-/vrouwenbaan?

Een paar cijfers om over na te denken: hoe kan deze situatie worden veranderd?

In 2020-2021 is slechts 28,7% van de studenten aan technische hogescholen in Frankrijk vrouw...

In 2003 waren in België 99% van de werknemers, 98,3% van de automonteurs en 89,5% van de ingenieurs mannen...

... slechts 30,8% van de studenten in wetenschappelijke voorbereidingsklassen (*classes prépa*) is vrouw...

... terwijl 99% van de diëtisten, 97,6% van de kleuterleiding en 88,2% van de verpleging vrouwen waren.

... en slechts 22,2% in een diploma van de technische universiteit (DUT/BUT) is een vrouw

Enkele ideeën: vrouwelijke rolmodellen vinden in wetenschappelijke en technische domeinen, kinderen blootstellen aan een genderneutraal beeld van beroepen, meisjes/vrouwen ervan overtuigen dat ze niet van nature minder goed zijn in wiskunde en wetenschappen, ervoor zorgen dat jongens/mannen niet te veel ruimte innemen, voorkomen dat meisjes/vrouwen niet goed kunnen leren.

Activiteit 3: Vriendschap en nabijheid tussen mannen

Instructies:
We wilden dat deze activiteit een open discussie zou zijn met de leerlingen/studenten, aangestuurd door hun reacties op de foto's.

Welke reacties roepen deze foto's bij je op? Vind je lichamelijk contact tussen mannen ongepast? Waarom? Wanneer is het acceptabel om een ander aan te raken? Vind je vriendschap tussen mannen vreemd? En liefde?

Voorbereiding op het nagesprek

Het uiten van emoties

Instructies :

Vul de tabel aan met zoveel mogelijk woorden, zinnen en uitdrukkingen om uit te drukken wat je voelde tijdens het kijken naar een voorstelling. Deze activiteit kan voor of na de voorstelling worden gedaan. Als je ervoor kiest om het na afloop te doen, probeer dan de leerlingen/studenten te laten nadenken over waarom bepaalde emoties tijdens de voorstelling naar boven kwamen.

Geluk	Humor	Woede	Verrassing	Onbegrip	Verdriet	Zachtheid	Geweld

En als we iets vergeten zijn, voeg het dan hier toe!

Bibliografie:

- H. THÉTARD, *La Merveilleuse histoire du cirque*, Paris, Julliard, 1978
- P. JACOB, *Chronologie du cirque*, BNF : https://cirque-cnac.bnf.fr/fr/chronologie-du-cirque
- Website *Les Arts du cirque*, BNF/CNAC : https://cirque-cnac.bnf.fr
- Website of the Musée du Cirque Alain Frère : https://www.museeducirquealainfrere.com
- History of ÉSAC : https://www.esac.be/ecole/historique/
- A. GOMBERT CHABRI, *Les Arts et la culture du cirque itinérant dans la Fédération de Wallonie Bruxelles*, Direction du Patrimoine culturel la Fédération Wallonie Bruxelles
- P. JACOB, *Les sangles*, BNF/CNAC : https://cirque-cnac.bnf.fr/fr/acrobatie/aeriens/les-sangles
- S. DEMEY, D. ARENDASOVA, G. FASOLI (dir.), *Manuel pédagogique, Les sangles aériennes*, FEDEC, 2012
- Plan International Belgique – Éducation au développement, Dossier pédagogique *Filles, garçons, à égalité ?*, 2017
- E. LENEL, Dossier pédagogique *La Domination masculine*, http://www.enseignement.be/index.php?page=23827&do_id=13253&do_check=
- N. COLLINS, *Le nu masculin en histoire de l'art*, https://fr.gallerix.ru/pedia/genres--male-nudes-art-history/
- Masculin / Masculin. L'homme nu dans l'art de 1800 à nos jours, Musée d'Orsay, 2013-2014 : https://www.musee-orsay.fr/fr/agenda/expositions/presentation/masculin-masculin-lhomme-nu-dans-lart-de-1800-nos-jours
- D. MATTHEY, *Super-Héros*, « Promenades », Musée d'art et d'histoire de Genève, 2019
- E. MOURGUES et C. MAINGNON, *À l'origine, le nu était masculin*, Radio France, 2023
- *Les Modèles de Peintre dans le Romantisme : Corps, Passion et Rébellion*, blog *Histoires de Paris*, 2025 : https://www.histoires-de-paris.fr/modeles-peintre-romantisme/
- M. TOURRET et O. FALIU, « Le modèle aristocratique des héros antiques », « Les Essentiels », BNF, repris du site de la BNF *Les Héros*, 2007 : https://essentiels.bnf.fr/fr/article/a09d9558-e26a-44fd-8d45-2b216277645e-modele-aristocratique-heros-antiques-1
- M. TOURRET, « Saints, preux, rois : les héros médiévaux », id.
- O. FALIU, « Le héros classique, de la Renaissance à la fin des Lumières », id.
- Musée des Beaux Arts de Lyon, « Parcours thématique : Héros », https://artsandculture.google.com/story/MAUxYGtC6EPOKQ?hl=fr

- *Héros*, BNF website, 2007 : https://classes.bnf.fr/heros/v/11/index.htm
- « L'art grec archaïque et classique », Art Explora : https://academy.artexplora.org/les-cours/grece-et-rome-antique/lart-grec-archaique-et-classique/
- F. MANIÈRE, « Alexandre le Grand (356 av. J.-C. - 323 av. J.-C.), Un conquérant de légende », *Hérodote*, 2023 : https://www.herodote.net/Un_conquerant_de_legende-synthese-185.php
- M. P. FOURDINIER, « D'Hercule à Superman : la fabrique des héros dans l'Art », Université du Temps Libre Pévèle Carembault, https://www.utl-pevele-carembault.org/comptes-rendus/dhercule-a-superman-la-fabrique-des-heros-dans-lart/
- DEPP 2020, Rocher et al. 2021, via M. BENYAYA, *La difference de genres en sciences*, mémoire de M2, INSPE Montpellier, 2022-2023
- A. BANDURA, « Auto-efficacité. Le sentiment d'efficacité personnelle », De Boeck, 2003